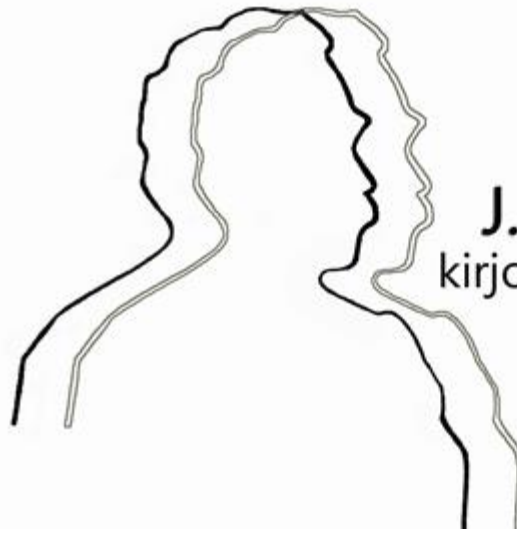

J.H. Erkon kirjoituskilpailu (runous) 2015

J.H.Erkon
kirjoituskilpailu
vuodesta 1957

Juryn luonnehdinnat

Minä on päähenkilö noin kahdeksassa runossa kymmenestä. Keskeislyyrisestä minästä irtoaminen tai rooliruno näyttävät jo kokeellisuudelta, kun totunnaisia muotoja rikkovaa tekstiä tulee vastaan yhtä vähän kuin mitallista säettä, räppiä tai kielitietoista runoutta.

Rakkauden jälkeen uusia runoilijoita kiinnostaa eniten oma kirjoittaminen. Yleensä rakkaus ahdistaa ja runoileminen ei suju. Silti kirjoittaminen helpottaa elämistä, joka ei paljon naurata. Huumori, jos sitä tästä runosadosta löytyy, on yleensä mustaa.

Yleisestä ahdistuksesta huolimatta itsemurhaan viitataan yhtä harvoin kuin suoranaiseen vihaan yhteiskuntaa kohtaan. Otoksen perusteella ääriajattelu ei ole kasvussa nuorison keskuudessa toisin kuin sisäministeriön hiljattain julkaisemassa tutkimuksessa esitetään. Pintajulkisuuden, kaupallisuuden ja sovinnaisen elämäntavan kritiikki on pääasiassa ironista, vilahtelee taustalla samalla tavalla sota, uskonto, Jumala ja Jeesuskin kerran.

Jos näissä runoissa Jumalalle on yhtä vähän käyttöä kuin mummolalle, niin luonto lohduttaa sitäkin useammin. Erityisesti metsä on tärkeä paikka, niin pyhä että puita ei pilkata. Elämistä useimmiten mainitaan kissa, eikä koira jää paljon jälkeen. Linnuista eniten merkintöjä saa joutsen ja sitten lokki.

Näyttörüudun aikaa eletään niin, että kukaan ei enää lähettänyt käsinkirjoitettuja tekstejä. Nettiajasta huolimatta Google-runoutta ei juuri veistellä. Radio on yllättävän usein päällä ja jazzia kuunnellaan yhtä ahkerasti kuin klassista.

Lintukodosta kaivataan jonnekin, mutta ulkomailla asuu pysyvästi vain Nimimerkki-Erkki, joka ei ”aio palata koskaan” Moskovasta. Ulkomaailmasta tulevat englanniksi lähes kaikkien kappaleiden ja elokuvien nimet. Jos lintukodosta päästään pois, siellä tehdään turistin havaintoja. Nuorten runoilijoiden lintukotoon ei kuulu pakolaisten proletariaatti, silti porvariksi ei julistaudu kukaan.

Kirosanat rajoittuvat lähinnä paskaan ja vittuun. Nautintoaineista yleisin on tupakka, sitten tuoppi. Eniten mainittu tuotemerkki on Gore-Tex. Kaupassa käydään Siwassa.

Yleisen lukeneisuuden merkit näkyvät yksittäisinä viittauksina Aronpurona Derridan kautta Kalevalaan. Paria kertaa useammin viitataan Saarikoskeen ja Shakespeareen. Kirjastossa käydään muutaman kerran, kuitenkin puolet useammin kuin luetaan sanomalehteä.

Runoja saapui kaikkiaan 273 lähettäjältä, yhteensä noin 10 000 runoa. Ensimmäisessä luvussa heitä karsittiin 170, loput runsaat sata kävivät läpi kaikkien kolmen lukijan arvioinnin. Lopullinen päätös voittajista ja kunniamaininnan saavista oli yksimielinen. Kirjoittajien postileimapaikat olivat useimmiten Helsinki, Turku, Jyväskylä, Tampere, Oulu, Vaasa, Kuopio, Joensuu, Rovaniemi. Edusteilla olivat siis Suomen kaikki vaalipiirit.

Kilpailun juryyn kuuluivat tänä vuonna kirjailija Jouni Tossavainen, kirjailija Erkkä Mykkänen ja fil.lis. Pirkko Heikkinen.

I PALKINTO: Marko Heikkinen (1986), Oulu. 2 500 euroa

Kokoelma on nimetty humoristisesti: ”no.” Otsikko kiteyttää runoelman puhuja asenteen: tekstit ovat päiväkirjamaisia merkintöjä, ”vain” havaintoja ja ajatuksia peräjälkeen vailla ilmeistä, saati briljeeraavaa, runomuotoa. Pian kokoelma kuitenkin paljastuu välittömäksi ja pakottomaksi runoudeksi, jonka parissa alkaa tuntea läheisyyttä puhujan kanssa. Äänessä vaikuttaa olevan yksinäisyyden ja toisten ihmisten kohtaamisen vaikeuden kanssa painiskeleva nuorimies. Erillisyyden kokemuksesta (syrjäytyneisyydestä?) syntyy sekä koomisia että koskettavia havaintoja, mikä tekee lukemisesta riemastuttavaa. ”Äidistä poistumisen jälkeen mikään ei ole ollut ennallaan. - Joka päivä tunnen itseni kaksi päivää vanhemmaksi. - - Haistelen päivän postia, sillä se tuoksuu ihmiseltä.” Ilmeisimpänä vaikutteena teksteille tulee mieleen amerikkalaisen nuoren polven runoilijan Sam Pinkin ahdistuneen mielen sisäinen kuvaus. Vaikka tekstit etenevät muodoltaan samanlaisia, ne eivät kyllästy, vaan vetävät mukanaan ja saavat tuntemaan laajalla skaalalla. Hienoa kokoelman aihiota näkisi mieluusti vielä tarkalla kädellä karsittavan ja hiottavan.

II PALKINTO: Jukka Ahola (1986), Oulu. 1 700 euroa

Jos koko runosadossa minä on päähenkilö noin kahdeksassa runossa kymmenestä, niin runokokoelman yhden osaston mittainen ”Väli” edustaa keskeisyyrisestä minästä irtoavaa roolirunoutta parhaimmillaan. Poikkeuksellisen mielenkiintoinen ”Väli” on hakiessaan draamallista muotoa. Yllättävässä ja harkitusti rakennetussa kokonaisuudessa kukaan ei ole itsessään selvästi

NUORI KULTTUURI

kärryillä. Esimerkiksi ”Hiuskiehkura, vaalea” voi olla päähenkilö näytelmässä, joka on niin naiivi kuvaus rakkaustarinasta kuin rakkaustarinat yleensä ovat. Lisäksi ”Väli” näyttää kuinka taitavasti käytettynä toisto voi olla vapautunut keventäjä. ”Et koskaan, et koskaan enää, et koskaan enää soita hänelle, et koskaan enää, / koskaan enää soita pianoa ja jos soitat, soitat huonosti.”

III PALKINTO: Klaus Maunuksela (1993), Helsinki. 1 000 euroa

”Minusta katsottuna täällä ei ole enää mitään nähtävää”, väittää nimettömän, enimmäkseen yksittäisistä virkkeistä koostuvan runoelman ensimmäinen rivi. Väite ei tietenkään pidä paikkaansa, sillä nähtävä ei kokoelmasta kesken lopu. Kokeellisessa nykyrunoudessa yleiseksi käynyt ”lauseen poetiikka” otetaan laajassa virkekokoelmassa pakottomasti haltuun. Teos on koskettava ja älykäs sarja havaintoja, tunteita ja ajatuksia, joissa ihmisenä olemisesta pitää puhua epäsuorasti ja paikoin hyvinkin etäännetyin sanankääntein. Vahvat, tunnistettavat kokemukset yhdistyvät korostetusti kielen kautta hahmottuvaan ilmaisuun: ”Hän kävelee kolmannessa persoonassa ovelle ja katoaa elämästäsi”. Kyseessä on paikoin kollaasiltakin vaikuttavan teoksen aihio, jonka äärellä viettää mielellään vaikuttuneita hetkiä. Jatkossa kokonaisuutta voisi tiivistää ja muotoa varioida, vaikka hienovaraisestikin. Yhtä kaikki kokoelma pursuaa lauseita ja ajatuksia, joita tekisi mieli siteerata. Tässä yhteydessä seuraava käyköön riittävästä kuvauksesta läheisen ihmisen muuttumisesta vieraaksi: ”Sydämen paikalla hänellä on lihas”.

KUNNIAMAININTA:

Jussi Kaskinen (1985), Helsinki

Runoelmassa ”Täsmähuojuntaa” sanat ovat savea, josta runoilija on muovailnut ”menneen hermoon” osuvia ajatuksia. Lähes ilman pisteitä runoelman säkeet hengittävät sopivan täsmällisesti. Muoto ei kahlitse, vaan vapauttaa, ”vipattavan ajatuksen” huojuntaa. Vaikka runoissa kuljetaan nuoruutta kuin hautausmaata etsien ”sukupolvea, jonka voin poimia mukaan kuin tuoteselosteen”, silti lukijan olo on elävä. Itseironisen keskeisyyriikon masentavista hetkistäkin huolimatta joskus on mahdollista lähestyä puhdasta havaintoa, jopa huumoria: ”terve kolea kesä, terve kapea ääniala, terve kakkosolut... terve... terve kultainen leikkaus kalatorilla/voikaa niin että jäsenet ja sanat juurtuvat kuin sadevesiritilät”.

KUNNIAMAININTA:

Antti Lehtinen (1988), Helsinki

Kokonaisen kokoelman mittaisessa *Punaomegassa* venäläistä kulttuuria lähestytään pääasiassa Moskovassa, josta kertoja ei lopulta ”aio palata koskaan”. Koko runosatoon verrattuna *Punaomega* on harvinainen poikkeus, ei vain siksi että lintukodostamme on lähdetty lännen sijasta itäiseen suuntaan, vaan siksi että Erkki asuu Suomen ulkopuolella pitempään kuin turistimatkan verran. *Punaomega* on kertovaa ja kirjallisesta perinteestä tietoista runoutta, jossa kotikutoisten kärsimystemme ja itäisen todellisuuden törmäyskurssi tuottaa kauhua, mutta ennen muuta huumoria. Vakavasti ottaen voi kysyä, kuka tai mikä on runon ”PunaomegaTM nousee jälleen” päähenkilö tänä päivänä. ”Punaomega on nyt/kokonaan sulanut/hän seisoo palavan/ kaupungintalon katolla/ja venyttelee lonkeroitaan”.

KUNNIAMAININTA:

Essi Pulkkinen (1991), Oulu

Lakonisten rivien väleissä kytee intohimo ja ihmisten kohtaamattomuuteen liittyvä tuskainen nauru. Niukoista proosateksteistä tekee runoutta etenkin paikoin äärimmilleen kiertynyt (kieroutunut) tiheys. Tarinoiden, tai pikemminkin runollisten väläysten, yleissävy on usein kyyninen, mutta ei koskaan teennäisellä vaan aina inhimillisellä tavalla. Tekstin sekä kielellinen että typografinen hiottuus tekee vaikutuksen. Jatkossa kokonaisuuden näkisi mielellään laajentuvan ja saavan lihaa luiden ylle, kuitenkin niukkaan tyyliin puuttumatta.